

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

De erhvervshæmmede

LANDSFORENINGEN FRIHEDSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Formand: Alberti Hansen, Arildsgård
41, 2700 Brønshøj. Tlf. Bella 3162.

Næstformand: Aksel Andersen, Camilla
Nielsensvej 28, 2000 København F.
Tlf. 71 19 79.

Kasserer Oscar Hefty Jensen, Hillerød-
gade 40, 2200 København N. Tlf.
34 80 91.

Sekretær: Alfred Senn, Vinkelager 26,
2720 Vanløse. Tlf. 71 47 43.

Bestyrelsesmedlemmer: Hemming Thei-
sen. Kai Wadsbach Petersen. Alberti
Hansen.

Eresmedlem Svend Wagner.

ÅRHUS AFDELING.

Formand: Alfred Bertelsen, Trøjborg-
vej 76, 8200 Århus N.
Tlf. (06) 16 63 18.

Næstformand: Holger Nielsen, Fugl-
sangsallé 105.

Kasserer: Petro Hansen, Illerupvej 13.

Sekretær: Anna Strunge, Otto Rudsgade
39.

Bestyrelsesmedlem R. Tue Andersen,
Randersvej 75.

ÅLBORG AFDELING.

Formand Frederik Olesen, Odinsgade
16 B, 9000 Ålborg.

Kasserer: Charles Christensen, Lollands-
gade 31, 9000 Ålborg.

ESBJERG AFDELING.

Formand: Halvor Thomassen, Torve-
gade 159, 6700 Esbjerg.

Sekretær: A. Okholm, Norgesgade 59,
6700 Esbjerg.

Kasserer: Sigfred Jensen, Nørrebrogade
90, 2700 Esbjerg.

Kammeraternes

Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen
til de syge

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, 8700 Horsens.

Henvendelser ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men i øvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var blevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, 8700 Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Smakkegårdsvej 57, 2820 Gentofte.
Kasserer Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10,
1169 København K.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Skolen 10 54 21. Privat 10 41 28.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skrædermester Jacob Brandt,
Ørnevej 63, 2400 NV.

Afd.chef, civilingeniør Mogens Dyre,
Gilbækhus, 6430 Gildbro pr. Nord-
borg.

Overpostbud E. Holger Grome,
Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup.

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtassevej 6, 2900 Hellerup.

Seminarirektor, cand. mag.
Paul Holt, Præstevangsvej 35,
8210 Aarhus V.

Direktør G. Jespersen, 7400 Herning.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, 8000 Aarhus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorff-
lund allé 80, 2920 Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
5200 Odense V.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, 8000 Århus.

Politiassistent S. Julsgård Larsen,
Boeslundvej 1, 2700 Brh.

Arkitekt Ove Ch. Lembcke, Brødre-
gade 192, 8900 Randers

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, 8000 Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, 5652 Nr.
Søby, Fyn.

Dr. Børge Næsted, 6772 Hviding st.

Kontorchef O. Olesen, Leonorasvej 8,
9000 Hasseris, Aalborg.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, 6700 Esbjerg.

Sognepræst Poul Riis, Præstegården,
Herrestrædet, 4200 Slagelse.

NUMMER 4
15. OKT. 1969
24. årgang

Pigtraad

Redaktion:
Telefon 105421 og 104128
Frederiksborgvej 109
2400 København NV.

Danske koncentrationslejrfangers blad ★ Organ for Kammeraternes Hjælpefond

Bladet PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

Annoncer.

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Lundgrens Forlag, Grenågade 14, 2100 København Ø. TRia 4060 (kontortid 10-12, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 55538.

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes lettest og hurtigst ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforning), Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Skolen: 10 54 21. Privat: 10 41 28.

TRYKKERI

National-Trykkeriet

INDHOLD

25-års-dagen for Buchenwaldfangerne	63
Forpostarbejde i Afrika ..	65
Dagbogsblade	67 og 80
Besøg i Meppen og i Neuengamme	69
Kongeindvielse på »Bæreia«	71
Bøger	73

I taknemmelighed for overlevelse

25 års-dagen hos Buchenwaldfangerne

På 25 års-dagen for deportationen af det danske politi, fredag den 19. september 1969, samledes Buchenwaldklubbens medlemmer i formiddagstimerne ved deres faldne kammeraters fællesgrave på Bispebjerg kirkegård.

Formanden, politiassistent Julsgaard Larsen, udtalte følgende:

At glemme løfterne

Når mennesker er i nød, i virkelig nød, som vi var det for 25 år siden, er det såre menneskeligt at vedtage løfter og forbedrede livsregler, hvis man nogen sinde slipper ud af det, man finder sig i.

Det er lige så menneskeligt at glemme alt dette igen, når livet er blevet normalt.

At holde løfterne

Noget af det smukkeste ved Buchenwaldklubbens virke er overholdelsen af de løfter, vi gav hinanden om at holde vore faldne kammeraters minde i ære ved hvert år den 19. september at bringe deres grave.

Ved den enkeltes vedvarende medlemskab af Buchenwaldklubben har det været os muligt år efter år at nedlægge kranser overalt i Danmark, hvor politimænd, der døde under deportationen, er stedet til hvile.

Den sorg, vi individuelt engang følte ved tabet af en god kollega eller kær kammerat, har naturligvis fortonet sig i løbet af de mange år.

Vi har på godt og ondt overlevet deportationen i 25 år

Tilbage kan være en stille vemod, når vi lejlighedsvis mindes den enkelte. Vi har på godt og ondt overlevet deportationen i 25 år, og vi har i dag lov til at glæde os over dette.

Mange af os kan glæde sig over voksne børn, godt i vej, børnebørn, som vi kan håbe på at få lov at opleve

i deres opvækst, og mange andre ting af livets positive sider.

Men i denne lille andagt ved vore kammeraters grave kan vi godt skænke det en tanke, at disse glæder ikke blev dem beskåret og samtidig huske på, at med den tilfældighed, hvormed døden gjorde sin høst iblandt os, repræsenterer de hver enkelt af os.

Formanden anbragte derefter klubbens krans for foden af det smukke monument, der pryder fællesgravene, og deltagerne dvælede en stund ved de enkelte mindeplader.

Bestyrelsen nedlagde derefter kranser på de københavnske kirkegårde, hvor andre af politiets faldne har fundet deres sidste hvilested, hvorefter den kl. 11 deltog i etatens mindehøjtidelighed på politigården.

Begivenheden var kort og stilfuld. Københavns politiorkester spillede sørgemarsch og Københavns politis sangkor istemmede med en fortræffelig solist »Guds fred med vore døde«.

Den fungerende justitsminister, Ninn Hansen, kom i en kort tale ind på begivenhederne omkring den 19. september for 25 år siden, hvorefter kongen ærede de faldne politimænd ved at nedlægge en krans ved mindemuren. Smukke kranser blev derefter anbragt af rigspolitichefen, politiets organisationer og andre. Buchenwaldklubbens bestyrelse nedlagde sin krans ved mindemuren og glemte ikke vor store velgører, grev Folke Bernadotte, der også her har sit relief præget på væggen.

Om aftenen samledes medlemmerne og deres hustruer i »Orchidé-Terrassen« for under mottoet »Glæde og taknemmelighed over at have overlevet nu i 25 år« at være sammen på denne aften. Som en af aftenens hædersgæster be fandt sig klubbens æresmedlem, statsaut. revisor H. C. Steen Hansen.

<p>O. C. THAYSEN AKTS. Revisionsfirma</p> <p>Borgmester Finksgade 4 Aabenraa</p>	<p>KARL VALLA Butiksinventar</p> <p>Dronning Olgasvej 70 København F</p>	<p>»STRANDKROEN«</p> <p>God mad – hyggelige lokaler Musik hver aften – 4 bowlingbaner</p>
<p>TASSO STØBEGODS</p> <p>St. Torvegade 7 Rønne</p>	<p>D. WARBERG</p> <p>Brædstrup</p>	<p>Tlf. Søndervig 2</p>
<p>VÆR RIGTIG OPMÆRKSOM I TRAFIKKEN</p> <p>A. T., Esbjerg</p>	<p>VEND's m. fl. HERREDERS LANDBOSPARE- & LAANEKASSE</p> <p>Nørre-Aaby</p>	<p>STØT Kammeraternes Hjælpefond!</p> <p>V. P. – Toftlund</p>
<p>WAIDLØW & HANSEN</p> <p>Kongens Nytorv 21 København</p>	<p>A/S VESTFYNS ELFORSYNING</p> <p>ASSENS</p>	<p>SPANGENBERG & MADSEN Rådg. ingeniører</p> <p>Gentoftevej 50 – Gentofte</p>

Støt kammeraternes hjælpefond

D.Ø.K.

I Livingstones og Stanleys fodspor. Hr. og fru Steen Hansen er på vej fra Dar-es-Salaam til Morogoro. Tidligere tog rejsen 29 dage. Nu kan den gøres på 4½ time.

Man holder et lille hvil i en Toyota landkrydser med 4-hjuls træk. Den kan klare såvel moser som floder.

enhver form for kritik, og det er f. eks. typisk, at det hovedrevisorat, som reviderer alle ministerier og regeringskontorer, udsender en detaljeret beretning, der er offentlig tilgængelig.

- Landet har ikke noget oppositionsparti.

- Det har været diskuteret meget, hvorfor der i Tanzania ikke har været forsøg på at få dannet oppositionsparti, men hovedindtrykket er, at en rolig og harmonisk befolkning ser de foreliggende opgaver løst på en idealistisk og tilfredsstillende måde af den siddende regering og yderligere ser en garanti for dette i præsident Nyerere, der nyder en uhyre autoritet og tillid.

Medens de første opgaver er løst, ligger der en lang vej frem med hensyn til den videre udvikling af revisionsvæsenet i Tanzania; der planlægges nu universitetsforelæsninger og opstilling af eksamenskrav og sammensætning af eksamenskommission og sådanne ensartede regler for autorisation, at Tanzania kan siges at have sit eget revisionsvæsen uafhængigt af andre ländes revisorer, og således som det også bør være i enhver selvstændig stat.

- Forbindelsen til de nordiske lande?

- Fra Danmarks side har Tanzania været betragtet som et af de lande,

som man særligt ville koncentrere sig om med hensyn til udviklingsopgaver. En række opgaver er løst sammen med Norge og Sverige.

En del private virksomheder i Danmark er ligeledes begyndt at interessere sig for investeringer i Tanzania, blandt disse kan nævnes Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, der for tiden forhandler om løsning af en række udviklingsopgaver i landet.

F-k.

Dagbogsblade

2/4

EFTER LANG DISKUSSION: INGEN FORÆLDELSESFRIST

BONN. Den vesttyske regering besluttede i går at ophæve forældelsesfristen for mord og folkemord, hvorefter det bliver muligt også i fremtiden at stille nazitidens storforbrydere for retten. Beslutningen blev truffet på et ministermøde, og justitsminister Horst Ehmke skal udarbejde et lovforslag herom i dag, hvorefter forslaget skal forelægges forbundsdagen.

En forlængelse af forældelsesfristen for naziforbrydelser har været et af de punkter, som

gennem den senere tid har skabt størst bitterhed mellem de vesttyske koalitionspartnere. Socialdemokraterne med den tidligere justitsminister og kommende præsident, Gustav Heinemann, i spidsen har støttet den tanke, at fristen for retsforfølgning af de alvorligste naziforbrydere skulle forlænges - muligvis på ubestemt tid, efter at forbundsdagen i maj 1965 vedtog en forlængelse ud over den i loven fastsatte frist på 20 år. Forlængelsen gjaldt i fem år, men på grund af det store antal naziforbrydere, som menes at leve i Vesttyskland uden at være blevet stillet for retten, ønskede socialdemokraterne og flere medlemmer af CDU at forlænge forældelsesfristen, ikke mindst af hensyn til Vesttysklands internationale anseelse. Tilbage bliver en gruppe kristelige demokrater og næsten alle CSU-forbundsdagsmedlemmer med finansminister Franz Josef Strauss i spidsen, som skarpt protesterer mod en forlængelse, som de mener er i strid med grundloven.

Regeringens talsmand, Günther Diehl, sagde efter det fire timer lange regeringsmøde, at der havde været en livlig debat om de moralske aspekter ved et bortfald af forældelsesfristen. Regeringen mødes igen i aften for at se på Horst Ehmkes lovforslag, der ifølge Diehl tager hensyn til personer, der uden kriminelle hensigter blev tvunget ind i kriminelle handlinger under nazisystemet. Blandt de alternativer, som drøftedes, var en generel afskaffelse af forældelsesfristen for folkemord og mord eller en 30 års frist for mord og ingen forældelsesfrist for folkemord.

2/5

NAZI-FORENING FORBUDT

FLENSBORG. Forbunds-indenrigsministeriet har i overensstemmelse med paragraf 9 i den vesttyske grundlov nedlagt forbud mod oprettelse af »Bund deutscher Nationalsozialisten« (BDNS), der i går skulle have holdt stiftende møde i Elmenhorst. Indenrigsminister, dr. Schlegelberger i Kiel og den hamborgske indenrigs-senator Ruhnau havde over for forbunds-indenrigsminister, dr. Benda gjort opmærksom på, at BDNS havde til formål »at samle nationalsocialistiske tyskere i arbejdsfællesskaber, i hvilke man vil pleje fællesskabet« (paragraf 1 i foreningens statutter). Forudsætningen for medlemskab skulle være »bekendelse til nationalsocialismens idé«.

BDNS er blevet organiseret af den hamborgske ingeniør Wolf-Dieter Eckart. Impliceret er desuden redaktøren for det højreradikale bondeblad »Deutscher Bauer«, Thies Christophersen, Märkar Vesterskov, der overfor telegrambureauet LNO oplyser, at der til mødet i Elmenhorst var udsendt 400 indbydelser.

<p>NEDERGAARD-FOTO Vestergade 15 Nykøbing Mors</p>	<p>SV. OVESEN Nygaard Varde</p>	<p>LUNDEGAARD TEGLVÆRK Stoholm</p>
<p>STØT Kammeraternes Hjælpefond! N.A.N.B.</p>	<p>PETERSEN & DRÆBY Instrumentfabrik Buevej 1 – Hillerød</p>	<p>BEVAR DERES TÆNDER – Gå til tandlæge to gange om året! L. T. H.</p>
<p>H. ULF NIELSEN A/S Linoleum og tæpper Blytækkervej 4 Aalborg</p>	<p>BØRGE RASMUSSEN Skjoldedelev LADING</p>	<p>Murermester Chr. Lyngbak Madsen Gl. Kongevej 20 – Ikast</p>
<p>O. NIELSEN & DEHN A/S Korn – foderstoffer Havnen – Stubbekøbing</p>	<p>K. E. RASMUSSEN Revisor Næstved</p>	<p>BØRST TÆNDER to gange om dagen! L. Brønderslev</p>
<p>S. NIELSEN ÅRHUS</p>	<p>Pas på de ældre i trafikken! O. R. Hundslund</p>	<p>S. LØVSTAD FOTO – KINO Bredgade 14 – Herning</p>
<p>Støt Kammeraternes Hjælpefond! K. N. S.</p>	<p>KRENKERUP GODS Saxkøbing</p>	<p>MALERNES FAGFORENING Stengade 3 København N</p>
<p>Nykøbing M. & Omegns Sparekasse Lille Torv 9 – Nykøbing M.</p>	<p>ISER KVETNEY & SØNNER A/S Stolefabrik Toftebakken 4-8 – Birkerød</p>	<p>POUL MADSEN Tømrer- og snedkermester Bovvej 1-3 – Padborg</p>
<p>Odense Ny Bogtrykkeri Hjallesevej 8 – Odense</p>	<p>SPAREKASSEN FOR KJØGE Sparekassen for Kjøge & Omegn Køge</p>	<p>Hilsen fra MARSTAL Kommune</p>
<p>STØT KAMPEN MOD KRÆFTEN! K. B. O. K.</p>	<p>LARSEN & SVENSSON Snedkermestre Aamosevej 4-6 – Hillerød</p>	<p>MOTOR COMPAGNI Thorkild Sørensen Næstved 76 – Skælskør</p>
<p>Støt Kammeraternes Hjælpefond! O + P København</p>	<p>STØT Kammeraternes Hjælpefond! E. L. P., Odense</p>	<p>MØBEL-HUSET Østergade 7 – Nykøbing F.</p>
<p>P. OPSTRUP Haslev</p>	<p>K. LINDSCHOUW Skt. Knudsgade 1 Ringsted</p>	<p>»MALLEDAL« Maskinsnedkeri Esromvej 9 Helsingør</p>
<p>OSTED FRI- & EFTERSKOLE OSTED</p>	<p>K. P. BYRUM</p>	<p>STØT Kammeraternes Hjælpefonds arbejde! TH. M. – Hellebæk</p>

Besøg ved kz-gravene i lejrene ved Meppen og i Neuengamme

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme arrangerede i dagene 20.-21. september en fællestur til de tidligere kz-lejre Dalum og Versen ved Meppen samt den store kirkegård ved Esterwegen, hvor tusinder af tyske antifascister ligger begravet. Turen afsluttedes ved monumentet i Neuengamme, hvor der nedlagdes en krans med bånd i frihedskampens farver.

Tyskland i valgkamp

Det var den smukkeste eftersommer, man kunne tænke sig, på den lange tur gennem Tyskland ud til Meppen tæt ved den hollandske grænse. Overalt sås valgplakater til forbundsvalget. Kiesinger, Brandt, von Thadden m. fl. lovede ro og orden i riget fra kæmpeplakater langs vejene og på byernes plankeværker. Priskrigen ved benzintankene sloges om kunderne. Velstanden i Vesttyskland synes uden grænser. Det var et andet Tyskland, vi forlod i april 1945, hvor den tyske civilbefolkning flokkes om de Hvide Busser for at tigge mad.

Nyt monument i Dalum

De danske deltagere, i alt fire biler med 13 deltagere fra Jylland, Øerne og København, samledes lørdag den 20. september kl. 10 foran banegården i Meppen. Herfra kørtes til lejren i Dalum. Kun stenbelægningen ved hovedindgangen flankeret af to murstens søjler og en forfalden vognport viser, at her lå lejren. På selve lejrområdet er nu en frodig græsmark, og man kan kun vanskeligt forestille sig, hvad der foregik af rædsler i Hitlertiden på dette sted. Et stykke fra lejren ligger beviset, en kirkegård med sovjetiske krigsfange-grave, og i et hjørne af kirkegården ligger et ukendt antal koncentrationslejrfanger begravet. På dette sted har man i foråret opført et monument, og området, der tidligere var et vildnis, er nu blevet planeret og beplantet. Her lagde Kjøngerskov og Juel, der begge har været fanger i Dalum, Neuengammeforeningens krans.

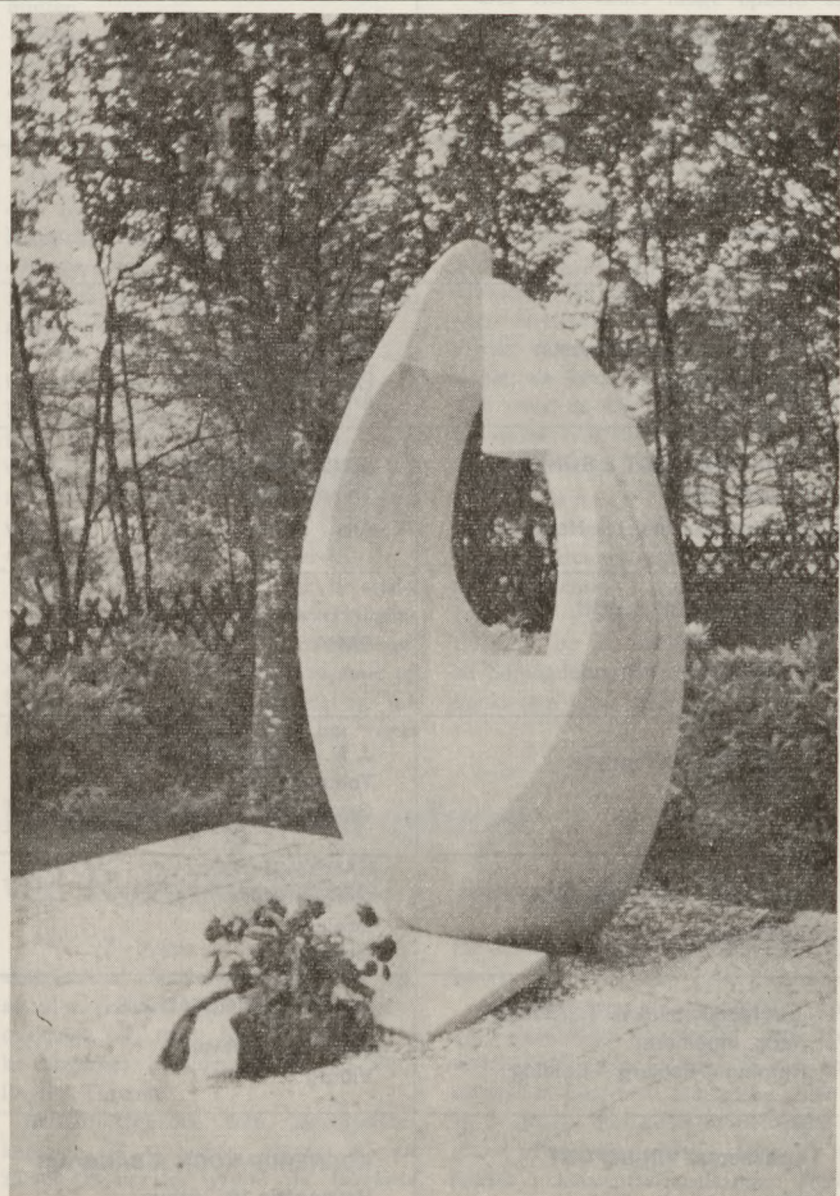
Kirkegården i Versen nyistandsat

Fra Dalum kørtes til Versenlejren, der ligger omtrent som i krigens tid og benyttes som fængsel for kriminelle fanger. Tæt ved lejren ligger kirkegården,

hvor der udelukkende er begravet fanger, der omkom i lejren under krigen, bl. a. otte danske. Kirkegården er smukt beplantet og nyistandsat. Kran- sen nedlagdes af Hans Bøjlund fra Kolding, der selv har været fange i Versen.

Fra Versen fortsattes langs Emskanal, ad den smalle Küsten-Kanalstrasse til mindeparken i Esterwegen-Bockhorst. Her holdtes en kort mindehøjtidelighed

ved det store centrale kors, der står ved begyndelsen af de mange tusinde små stenkors, der markerer de enkelte kz-grave. Den danske krans nedlagdes her af overpolitibetjentene Haxvig og J. V. Thomsen. På dette sted hviler de første, der faldt i kampen mod nazismen, drevet i døden i lejrene, der oprettedes her i de øde hedeområder (Mooren) straks efter Hitlers magtovertagelse i 1933.

Monumentet, der er rejst på kz-gravene på kirkegården ved Dalumlejren.

K. HAGEN's FJEDERFABRIK A/S Dronning Olgasvej 23 København F	Toftlund & Omegns Sparekasse Toftlund St.	KOSANGAS Tlf. Fax Ladeplads 50
VALD. RASMUSSEN Snedkermester Tendrupvej 17 – Hornslet	WALTRICH A/S Abildager 19–21 Glostrup	L. K. KRISTENSEN & SØN Cykler – Knallerter – Radio Danmarksgade 53 – Aalborg
A. E. LAURITSEN Urmager Skolegade 3 Ans	Aakirkeby & Omegns Sparekasse Aakirkeby	O. KRUMMELBEIN Svangeade 12 – Thyborøn
CARL C. BIEHL Bogtrykkeri Slotsgade 15	J. GOTFRED JENSEN A/S Vårmlandsgade 3 – Århus	Hilsen fra KØGE KOMMUNE
LUNO Møbler Volden 6 – Århus	PETER E. JENSEN Vognmand Algade 23 – Sæby	EMIL LAMP Linieranstalt Svanemosegaardsvej 9 København V
NIELS DØSSING Tømrer- og snedkermester Hem pr. Skive	FRODE JOHANSEN Bagermester H. Egedesvej 6 Århus	M. LANDROCH Thorsgade 8 – Ikast
P. HILDEBRANDT & SØNNER Malermestre Nis Petersensvej 7 – Herning	JENS KIRKEGAARD Tømrermester Ans	SVEND LARSEN Malermester Hollændervej 13 – Kolding
CHR. RABECH & SØN Snedkermestre Storegade 33 – Brande	SAHA	C. L. ØSTERAA Aalborg
VÆRN OM NATUREN! P. H. O.	J. N. KJÆRSGAARDS Tømmerhandel A/S Gravene 35 – Viborg	A. E. LAURITSEN Urmager Skolegade 3 – Ane
Aakirkeby & Omegns Sparekasse Aakirkeby	HANS KOFOED Murermester Egelund – Rø Gudhjem	TH. LAWAETZ Foto – Kino Nørreport 14 – Aabenraa
J. Anderskouv & A. T. Thomsen Rådg. ingeniører Herning – Esbjerg – Kolding	WIGGO KONGSTAD A/S H. E. Bluhmesvej Viborg	LOLLAND-FALSTERS KONTORFORSYNING Kirkepladsen – Nykøbing F.
Continental VIN-IMPORT Grønnegade 5 – Vejle	KORNERUP KOCK & BANG A/S Havnegade 16 – Århus	POUL PEDERSEN SKOTØJ Bredgade – Kolind

I Neuengamme

Søndag formiddag samledes man ved monumentet i Neuengamme, hvor Ib Lerche nedlagde kransen. Deltagerne fik tilladelse til at køre ad hærvejen langs lejrens område. Man kan genkende den store bunker, der lå ved indgangen til SS-lejren, Steinbau og indgangen til Industriehof. Klinkerværket ligger der også endnu under navnet Siporex-Werke. Jernbanen er nedlagt, og ingen af de gamle træbarakker findes tilbage. Lejren benyttes nu som fængsel for Hamburg by.

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme vil fortsætte med disse ture til Tyskland. Vi mener, at det er vor pligt at holde mindet om vore faldne kammerater ved lige. Vi mener også, at vi bør udvide mindehøjtidelighederne til at omfatte alle de steder i Tyskland – både i øst og i vest – hvor der var danskere i udekommadoer fra Neuengamme. Eksemplet fra Dalum viser, at det vækker opmærksomhed, at man regelmæssigt nu igennem fem år har lagt kranser og blomster på dette sted, hvor man vidste, at der lå kz-fanger begravet. Dette medførte, at området blev planeret, og et monument rejstes. Også gravene i Versen holdes i mønsterværdig stand, og det skyldes vel bl. a., at kirkegården besøges regelmæssigt.

NK.

VALDEMAR HANSEN

Deltagerne i højtideligheden i Rorup den 9. august kender alle fhv. merierjer Valdemar Hansen.

Han tog gerne ordet ved samværet på efterskolen, og hans hjertevarme måde at sige tingene på gjorde indtryk.

Han var en kendt mand over hele landet, især i gymnastik- og skytteforeninger, friskoler og valgmenigheder.

Og efter befrielsen var han i spidsen for rejsningen af mindestenen for de 11, der blev skudt af tysk gestapo.

Nu skal vi ikke mere opleve hans hjertevarme medleven i at hædre mindet om Rorup-ofrene. Sidst i sept. døde han. Han blev 90 år.

DEN NORSKE KONGE FORETOG INDVIELSEN

Det norske krigsinvalid hjem har taget ny afdeling i brug

Den 24. september 1959 stiftedes krigsinvalid hjemmet »Bæreia«, til ferie- og rekreationssted for norske krigsinvalid, og nu på 10-årsdagen i 1969 blev der indviet en ny stor tilbygning med et flot indendørs svømmebassin, således at hele komplekset nu fremtræder som et samlet hele med en klokkestabel i midten.

Mange danske kammerater har i årenes løb hentet sig nye kræfter her på dette dejlige feriested, og mange vil sikkert i tiden, der kommer, søge at komme dertil.

Den 24. september 1969 var en stor dag for Kongsvinger, kong Olav og kronprins Harald havde lovet at indviede den store nye tilbygning, ligesom kongen også for 10 år siden indviede det gamle Bæreia.

Turen til Kongsvinger var et helt triumftog for os, som skulle deltage i indvielsen. 20 til 30 km før vi kom frem stod folk, unge og gamle langs vejen og viftede med deres flag og for at hilse deres konge, som ikke havde været på den egn, siden han for 10 år siden var til indvielse på Bæreia.

Blandt de mange, der var til stede, var formanden for »De erhvervshæmmede fra Frihedskampen«, der medbragte en vase i kgl. porcelæn med røde og hvide nelliker som en hilsen og tak for den venlighed, der altid har været

vist de mange danske, der trængte til et rekreationsophold i dette skønne hjem.

Kong Olav underholdt sig med hver enkelt af de 43 patienter, som for tiden opholdt sig på Bæreia, og spurgte dem ud om deres indsats og leveforhold.

Det flere timer lange ophold sluttede med, at kongen takkede alle de fremmødte for deres interesse for Bæreia og for krigsinvaliderne i særdeleshed, idet han dekorerede fru Astrid Brinck med den norske fortjenstmedalje.

Ved et senere møde i »Krigsinvalidforebundet« redegjorde jeg for vore planer om at rejse plejehjem her i Danmark, og efter at jeg havde vist vore foreløbige skitser frem, blev vore norske venner klar over, at her var der noget, de kunne lære af os, da de er klar over, at der vil blive stillet større og større krav til dem i de kommende år.

Allerede nu er de oppe på en 3-dobling af mennesker, der kommer med deres senskader og søger ind under loven om krigspension, og mange af dem er folk med sygdomme, der kræver langtidspleje og således ikke kan henvises til Solhøgda og Bæreia, der jo ikke er tænkt som behandlingshjem.

Alberti Hansen.

Bernadottegården opføres ved Roskilde Fjord

– Vi vil bygge et monument. Det skal være et mønster-plejehjem, der også vil være fuldt moderne år 2000, siger overlæge, dr. med. Kay Hyllested fra kz-fangernes Sammenslutning til Berlingske Tidende.

Bernadottegården, som plejehjemmet kommer til at hedde, opføres på en 23.500 kv-m stor grund på Ibsgårds jorder ved Roskilde Fjord. Grunden er skænket af Roskilde Byråd. Det bygges

for tidligere frihedskæmpere og KZ-fanger.

– KZ-fangerne har betydeligt flere sygdomsmæssige problemer end troet ved hjemkomsten i 1945. Vi kan konstatere, at fangernes biologiske alder er 10 år højere end deres kronologiske på grund af sult og psykisk pres under opholdet i koncentrationslejrene. Derfor er der et større og tidligere behov for plejehjemspladser hos denne gruppe end

E. KRONSTEN Murermester Gevninge pr. Roskilde	J. H. MØLLER Århus	SV. A. WOLF St. Rådhusgade 15 – Sønderborg
TOBIESEN's Papirhandel Kongensgade 47 – Esbjerg	J. C. NIELSEN Rammefabrik Nansensgade 6 – Horsens	C. OLESEN Skovgaard – Vodskov
KØBMANDSGAARDEN Østergade 38 – Assens	NIELS NIELSEN Købmand Gandrup	I. H. OLSEN – TANDTEKNIK Algade 24 – Vordingborg
H. H. LARSEN & SØN Nordhavnen – Vejle	VEJLØ's BOGTRYKKERI Kordilsgade 38 – Kalundborg	HANS OUTZEN's Møbelfabrik Tønder
VÆRN OM NATUREN! J. L. H.	J. NIELSEN Næstved	PALLISBJERG Ulfborg
Støt Kammeraternes Hjælpefond! J. L. – Løsning	HOLGER NICOLAISEN A/S Suhrsgade 19 – Maribo	E. PETERSEN Slagtermester Orup pr. Fakse
LINDE TRYK Vesterbro Torv 1-3 Århus C	KAJ LYNGHØJ Smedemester Vand – Varme – Sanitet Toldbodvej 11 Fakse Ladeplads	HANS PETERSEN & SØN Vognmandsforretning Rørvig Vej 112 – Nykøbing Sj.
LOLLAND-FALSTERS VENSTREBLAD og LOLLANDS TIDENDE	Værn om vore smukke strande! K. L. – Hobro	HARRY PETERSEN's VOGNMANDSFORRETNING Sten – Grus – Mørtel – Vejmateriale Johannedalsvej – Ølstykke
PETER LORENZEN Vognmand Nyvang 14 – Sønderborg	LUTHERSK MISSIONSFØRENINGS HØJSKOLE Fredensborgvej 9 – Hillerød	Støt Kammeraternes Hjælpefond! L. P. – Aalborg
LUNO Møbler Volden 6 – Århus	HADERSLEV BANK Aktieselskab	H. ANKER PIHL Manufaktur Storegade 10 – Svaneke
LYNGBÆKS BOGHANDEL Bredgade 13 – Hurup	CHR. ØLLGAARD JENSEN MASKINFABRIK Lem St.	S. PILGAARD's BAGERI Vestergade 11 – Vraa Brød – Kager
VÆRN OM NATUREN! B. D. – Viborg	N. J. ØRSNÆS I/S Guld- og sølvmedie Algade 67 – Aalborg	BENT POULSEN Klosterplads 8 – Svendborg
MIDTBANK BRANDE	AA. ØRUM Poul Andersensvej 14 Holstebro	CHR. RABECH & SØN Smedemester Storegade 33 – Brande
MIDTJYDSK BRØDFABRIK Silkeborgvej 2 – Herning	Østhimmerlands UNGDOMSSKOLE – Bælum	A/S Randers Asfalt- & Tjærefabrik Hvidmøllevej – Randers
STØT KAMPEN MOD KRÆFTEN! V. M. – Højslev	SV. AA. AAKJÆR Rødding	EINAR RASMUSSEN & SØN Bogtrykkeri Sjællandsgade 55 – Fredericia
MUNCH CHRISTENSEN's BOGHANDEL Nørregade 22 – Vejle	AARHUS POSSEMENTFABRIK Aabrogade 34 – Aarhus	K. RASMUSSEN Tobaksforretning Møllegade 10 – Svendborg

hos den øvrige befolkning, siger Kay Hyllested.

Plejhjemmet får en tredelt opbygning. En afdeling for tidligere modstandsfolk og KZ-fanger, en anden for øvrige plejehjemspatienter og endelig en tredje afdeling for øvrige plejepatienter – hvor vi på et to-tre måneders ophold ønsker at aflaste familien, der normalt tager sig af patienten.

Fremsynethed

– Vores fremsynethed viser sig i de faciliteter, vi tilstræber i plejhjemmet: et soveværelse og et opholdsrum til hver patient. Institutionspræget ønskes fjernet, og Bernadottegården opbygges snarere som en række små hjem. Bl. a. indrettes en række familie-lejligheder til patienter, siger dr. Hyllested.

Der bygges et svømmebassin, der vil kunne benyttes af lokale beboere, ligesom Bernadottegårdens forskellige samlingsrum tænkes anvendt til udstillinger, film og foredrag med adgang for interesserede – også udefra. Ethvert sektersk præg søges undgået.

– Bernadottegården oprettes som selvejende institution. Når behovet for behandling af KZ-fanger om 20–25 år er endt, bliver plejhjemmet overdraget til Roskilde Kommune, og vi ønsker at aflevere et tip-top moderne hjem, så derfor må vi være vidtskuende i vor planlægning. Efter min mening vil de standardplejhjem, der bygges i dag, være slum inden 30 år, siger dr. Hyllested.

Pengene til Bernadottegården, der kommer til at koste omkring 14 mill. kr., tænkes skaffet ved en indsamling i forbindelse med 25-året for Danmarks befrielse næste år.

Grundstenen til plejhjemmet, der tegnes af gamle fangekammerater, arkitekterne Børge Andresen, Ove Ch. Lembcke og Hemming Teisen, nedlægges den 5. maj 1970.

Da man ved, at fangeforeningerne ikke har penge, kan man måske undre sig over, at man så kan bygge for millioner, men dette lader sig gøre, idet Roskilde by har skænket grunden.

De resterende penge forventes ifølge lovgivningen om plejhjem.

Indsamlingen stiler således efter at hjælpe med at skaffe midler til inventar.

Bøger

ROMAN OM TJEKKOSLOVAKIET I 1942

Jan Otchenachek:

Romeo, Julie og Mørket.

(Ascsehogs Minervabøger,

130 sider). 7,60 kr.

Denne lille, meget velskrevne roman af en tjekkisk forfatter viser, hvor vanskeligt man havde det i Tjekkioslovakiet sammenlignet med forholdene i Danmark. Vi læser her om en tjekkisk gymnasiast, som i juni 1942 er til studentereksamen, og en jævnaldrende pige med jødestjerne, og hvorledes han får hende overtalt til at gå under jorden. Bogen ender – som man kan tænke sig det – tragisk, fordi jøderne reelt ikke havde nogen mulighed for at undslippe. Der var intet Øresund eller Sverige.

Vi hører ind imellem om Heydrich og attentatet på ham og den derpå følgende ødelæggelse af Lidice. Nu og da kommer man ved læsningen til at mindes de forhold, hvorunder Anne Frank levede i Holland.

Hermed være den lille bog anbefalet på det bedste!

R. Prytz.

ROMAN OM EN GANSKE ALMINDELIG MAND

Joseph Roth: Mendel Singer.

(Ascsehogs Minervabøger,

164 sider). 8,75 kr.

Hovedpersonen i denne bog er en »lille mand«, og romanen foregår i den første femtedel af vort århundrede. Forfatteren døde som emigrant, smidt ud af sit fædreland, da nazismen hærgede, og ude af stand til at fæste rod i et nyt land.

Romanens hovedfigur er en fattig jødisk lærer i den del af Polen, som før 1. verdenskrig henhørte under Rusland. Han underviser små ortodokse jødebørn i troens begyndelsesgrunde, men efter få års forløb kan han ikke lære dem mere.

Man hører meget om hans kone og 4 børn. Da den ene søn bliver stor nok til det, stikker han af for at undgå mi-

litærtjeneste og kommer til USA, hvor det går ham så godt, at han senere kan invitere forældrene over. Også i New York fortsætter hovedpersonen som den lille mand, der har vanskeligt ved at vænne sig til de nye forhold og slet ikke til sønnens amerikanske omgangskreds.

Hele vejen igennem hører vi en hel del om de mange skikke, som er i brug hos ortodokse jøder, og henimod bogens slutning forstår man, hvorfor forfatteren på originalsproget har kaldt bogen for »Hiob«; thi nu viser det sig, at der er nogle paralleller imellem Mendel Singers skæbne og den, som overgik Job.

Den eneste kritik, jeg ønsker at rette imod bogen, er den ualmindelig sjuskede korrekturlæsning.

R. Prytz.

Lektor C. E. Larsen: »Barakformand i H 13«, 118 sider, Tarm Bogtrykkeri, julen 1967.

Som altid, når man får en ny bog i hånden, kigger man efter forfatternavnet – i dette tilfælde lektor Carl Edvard Larsen – og så tænker man: »Gad vist, hvem den lektor Larsen er?« Men når man så ved at blade lidt i bogen opdager, at det er »Dovregubben«, er der masser af danske fanger fra Horserød og Frøslev i årene 1944 og 45, der med et stort smil nikker genkendende. Havde »Dovregubben« været forretningsmand og forstået sig på reklame, havde han brugt sit »rigtige« navn fra dengang som forfatternavn og ikke dette uforståelige »pseudonym« Carl Edvard Larsen!

Bogen handler nemlig også om Dovregubben, ikke om lektoren fra Tarm. Selv vil han åbenbart hævde, at den handler om det liv, der blev levet i barak »H 13« i Frøslevlejren. Det er også rigtigt, men (som i al historiskrivning) kun subjektivt, hvilket vil sige: som Dovregubben opfattede det, som han så det med sine trofaste øjne, der så en kammerat, et medmenneske, i alle mennesker.

Nu har Dovres erindringer passeret mit sind, og så må jeg sige: som det var i H 13, sådan var det i hele denne Gefangenelager Frøslev. Mellem fangerne var det virkeliggørelsen af et æg-

HANS KØFOED Murermester EGELUND Rø – Gudhjem	SJØRRING MASKINFABRIK Sjørring	CARL C. BIEHL Bogtrykkeri Slotsgade 15 – Gråsten
MINI RADIO & FJERNSYN Vestergade 11 – Herning	LUNO MØBLER Volden 6 – Århus	BENT POULSEN Klosterplads 8 Svendborg
AUG. JENSEN Tømrermester Nimtofte	CHR. RABECH & SØN Smedemestre Brande	LUNO Møbler Volden 6 – Århus
ANKER ELLESGAARD Købmand Frederikshavn	EINAR RASMUSSEN & SØN Sjællandsgade 55 – Fredericia	VÆRN OM NATUREN! A. E. V.
PLOVFABRIKKEN SKJOLD A/S LIND pr. Herning	C. SØRENSEN Tømrermester Bælum	GUNNAR MØLLER Autolakeri Helgolandsgade 14 Århus
GURRE KØBMANDSHANDEL	HASLEV GYMNASIUM Haslev	PLOVFABRIKKEN SKJOLD A/S LIND pr. Herning
HELGE JENSEN Murermester Strandvej 297 – Charlottenlund	VALD. RASMUSSEN Smedemester Tendrupvej 17 – Hornslet	Bryggeriarbejdernes Fagforening Lindevangsallé 6 – København F
BRÆDSTRUP TRÆLASTHANDEL A/S	JENNY RUBY Købmand Holmegade 30 – Ulfborg	AUG. JENSEN Tømrermester Nimtofte
VÆRN OM NATUREN! A. E. – Valby	FAFS	Nordisk Tegnemaskine Industri Tempovej 15 – Ballerup
HOFFENSETS OFFSET REPRODUKTION Blaagaardsgade 23 B København N	A. BENTZEN Advokat Torvet – Sæby	PETER E. JENSEN Vognmand Algade 23 – Sæby
CARL C. BIEHL Bogtrykkeri Slotsgade 15 – Gråsten	GULF SERVICE STATION Triangelen Haslev Benzin – Vask – Smøring	DANSK HANDELSBLAD Fenrisvej 11 – Aabyhøj
STØT DANSK ARBEJDE! N. V. J. – Horsens	EDDY JENSEN Manufaktur Hovedgaden 13 – Vig	V. ANDERSEN Tømrermester Nørre Snede
VÆRN OM NATUREN! U. A. – Ulfborg	Dansk Arbejdsmandsforbund Silkeborg	HILL HOUSE Vaskeri Allerød
Pas på de gamle i trafikken! J. C. H. – Herning	AAGE AXT Isenkram Rungstedvej 72 Rungsted Kyst	BRÆDSTRUP TRÆLASTHANDEL A/S
CHR. FABER Rosenkrantzgade 23 Århus C	GURRE Købmandshandel	KAI SONNE Aut. El-installatør Gudhjem
G. KNUDSEN Hadsundvej 75 – Randers		PEDER POULSEN Malermester Svendebjergvej 3 – Hvidovre

HELGE JENSEN Murermester Strandvej 297 Charlottenlund	J. MIKKELSEN Postgaardsvej 7 – Helsingør	Sparekassen for Hirtshals & Omegn Nørregade 1 – Hirtshals
H. O. JENSEN Ebeltoft	MINI RADIO & FJERNSYN Vestergade 11 – Herning	HJØRRING REVISIONSKONTOR Nørrebro 15 Hjørring
EDDY JENSEN Manufaktur Hovedgaden 13 – Vig	GRAABRØDRE FARVEHANDEL Jernbanegade 6 Odense	HOKI A/S Raadhusgade 2 – Horsens
AUG. JENSEN Tømremester Nimtofte	GULF SERVICE STATION Triangelen – Haslev Vask – Smøring	HOLLE's KONDITORI Algade 57 – Aalborg
ANTON JENSEN Alstrup Tranebjerg – Samsø	GØRLEV MATERIALHANDEL Gørlev	HUGO HOLMSTOEL & CO. I/S Jern – Stål Nylandsvej 10 – Skjern
J. H. JEFSEN's BOGHANDEL Storegade 5 – Tønder	K. HAGEN's FJEDERFABRIK A/S Dronning Olgasvej 23 København F	J. Holmstrup's TANDTEKNIK Torvet 1 – Lemvig
NIELS ISAKSEN Herreekvipering Østergade 4 – Fåborg	EGON HANSEN Smedemester Ebdrup pr. Kolind	A. HOLST SØRENSEN Flytte- og Vognmandsforretning Gl. Torv 17 – Frederikshavn
J. IPSEN Farvehandler Lillegade 43 – Grenå	MARTIN HANSEN Købmand Vesterbrogade – Gilleleje	HORSENS KAROSSERIFABRIK Emil Møllergade 69 Horsens
ANDR. IPSEN Autolakeri Aakirkeby	ORLA HANSEN CYKLER Bagsværd Hovedgade 131 Bagsværd	P. HOVE Vestergade 24 Thisted
INTERNATIONAL TRANSPORT Kokkedalsvej 11 Brøndby Strand	POUL HARDAHL Sportshandler Hj. af Algade og Skolegade Brønderslev	HUMLEBÆK ISENKRAM Ny Strandvej 46 – Humlebæk
M. MACKEPRANG Landinspektør Spodsbjergvej 11 – Rudkøbing	HELMER & JØRGENSEN Manufaktur Perlegade 28 – Sønderborg	N. B. HUNDAHL I/S Nors pr. Thisted
VÆRN OM NATUREN! AA. M. – Køge	POUL HENRIKSEN Manufaktur Hjørnet Søndergade 1 – Vejle	VÆRN OM NATUREN! P. H. – Odense
Marstal Træastforretning A/S Marstal	POUL HENRIKSEN Autolakeri Engelsborgvej 46 Lyngby	HYGGE-BO v. Helge Nielsen Mellemgade 9 – Fåborg
SPARE- & LAANEKASSEN I MARSTAL Kirkestræde 5 – Marstal	HERNING ELEKTRO-MEKANISKE VÆRKSTED Kastanieallé 16 – Herning	EINAR HØGSTED I/S Søndergade 40 – Frederikshavn
MEKANO Bremser – Koblinger Enighedsvej 3 – Aalborg	P. HILDEBRANDT & SØNNER Malermestre Nis Petersensvej 7 – Herning	VÆRN OM NATUREN! H. H. – Nykøbing
MOSES METZ & CO. P. Skramsgade 17 – København K		DITLEV IDORN SKOTØJ Gilleleje

<p>R. RASMUSSEN Skotøjsforretning Østergade 18 – Hammel</p>	<p>LUND & ERICHSEN ELEKTROINSTALLATION - AKTIESELSKAB BREDGADE 49 • HERNING • TELF. (07) 12 63 11</p>	<p>UDBYE's BOGTRYKKERI Staldgaardsgade 38 – Vejle</p>
<p>VALD. RASMUSSEN Smedemester Tendrupvej 17 – Hornslet</p>	<p>POUL RASMUSSEN Købmand Adelgade 62 – Ebeltoft</p>	<p>CARL JENSEN Bagermester Galten pr. Hadsten</p>
<p>GUNNAR RAUPACH Købmand Rosengade 57 – Odder</p>	<p>Tekstilarbejdernes Fagforening Ikast</p>	<p>VÆRN OM NATUREN! H. J. – Vejle</p>
<p>H. C. RIDDESBORG Slagtermester Østergade 30 – Rønne</p>	<p>TOBIESEN's PAPIRHANDEL Kongensgade 47 – Esbjerg</p>	<p>HOLGER JESPERSEN Hirtshals</p>
<p>Ringkøbing Automobilforretning Herningvej 46 – Ringkøbing</p>	<p>TAGE TRABJERG Tandhjulsfabrik Finlandsgade 31 – Århus</p>	<p>SOPHUS E. JOHNSEN & CO. Skibshandel Havnegade 32 – Århus</p>
<p>J. RUBY Købmand Holmegade 30 – Ulfborg</p>	<p>VÆR GOD MOD DYRENE! U. C. – Tåstrup</p>	<p>J. JUNGET A/S Mindegade 17 – Herning</p>
<p>»SALLINGHUS« Herreekvipering Nørregade 24 – Skive</p>	<p>ÆRTHØJ JENSEN & MØLHOLM Møbelfabrik Mørupvej 16 – Herning</p>	<p>VÆR GOD MOD DYRENE! H. C. J. L.</p>
<p>SAMSON TRANSPORT CO. Smedegade 6 – Herning</p>	<p>H. A. ZOBBE Autoforretning Algade 36 – Gørlev</p>	<p>KEMIKOHL Skolegade 14 – Skærbæk</p>
<p>VÆRN OM NATUREN! M. S. M. H.</p>	<p>JACOB ZEUNER's EFTF. Bogtrykkeri Vestergade 29 – Århus</p>	<p>KNUD's Herremagasin Storegade 4 – Thisted</p>
<p>CARL HANS SCHMIDT Papir en gros Brødregade 7 – Randers</p>	<p>BRDR. YDE Automobilforretning Dragbæk – Thisted</p>	<p>STØT Kammeraternes Hjælpefond! H. K. – Holstebro</p>
<p>SHELL SERVICE Havnen – Thisted Vask – Olie – Smøring</p>	<p>ADOLPH WULFF A/S Gothersgade 14 – København K</p>	<p>VÆRN OM NATUREN! H. K. – Holstebro</p>
<p>IVAR K. SMELNECKE Badstuestræde 17 – København K</p>	<p>TORBEN RUD WILLERUP Boghandel Algade 64 – Vordingborg</p>	<p>KINOPALÆET Nørregade 20 – Haderslev</p>
<p>STANGEBYE & HANSEN Hammerensgade 3 – København K</p>	<p>V. PETERSEN Randers</p>	<p>P. B. KJELSGAARD FISKEEKSPORT A/S Løkken</p>
<p>SØBORG AUTO-GUMMI CENTRAL Søborg Hovedgade 100 – Søborg</p>	<p>VEJLE MARGARINEFABRIK A/S Horsensvej – Vejle</p>	<p>KNUD's HERREMAGASIN Storegade 4 – Thisted</p>
<p>SAHA</p>	<p>VAMDRUP SPAREKASSE Østergade – Vamdrup</p>	<p>KOLIND BOGHANDEL Kolind</p>
<p>IB SØRENSEN Malermester Koføed Anchersvej 4 Espergærde</p>	<p>VAMDRUP BOGTRYKKERI Søndergade 14 – Vamdrup</p>	<p>POUL KRISTENSEN Bogtrykkeri Østergade 8 – Herning</p>

MORSØ Andelsslagteri

Maagevej
Nykøbing Mors

STØT**DANSK RØDE KORS!**

N. M. – Marstal

N. N. MØLLER & SØN

Automobilforretning
I. P. Niensensvej 5 – Ringkøbing

W. MØLLER HANSEN

Vestergade 2 – Nykøbing Mors

S. MØLLEGAARD

Ruds-Vedby

ALFRED NEJSUM

Aut. VW-forhandler
Østergade 40 – Øster-Vraa

SOFUS NELLEMANN's EFTF.

Automobiler
Strømnum – Randers

NIELSEN & RAUSCHENBERGER

Lundtoftevej 7 – Lyngby

HARALD NIELSEN

Boghandler
Algade 10 – Nykøbing Mors

KNUD FR. NIELSEN

Hovedgaden 41 – Brabrand

VÆRN OM NATUREN!

N. P. – København

NIELS OLSEN

Banevej 38 – Sorø

PERSSON's CLICHÉ-ANSTALT

Bredgade 25 E – København K

AXEL PETERSEN's EFTF.

Bogbinderi
Volden 10-12 – Århus

GREGERS PETERSEN A/S**TRÆLAST**

Bygningsartikler
Århus Nordhavn – Århus

JOHS. M. PEDERSEN

Købmand
Forstallé 79 – Aabenraa

KARL K. PEDERSEN

Slagtermester
Odense

POUL PEDERSEN

Skotøjsforretning
Bredgade – Kolind

VÆRN OM NATUREN!

E. M. P. S.

RANDERS STYRETØJS-SERVICE

Støberivej 37 – Randers

CARL RASMUSSEN A/S

Kordilgade 16 – Kalundborg

Hyg Dem med en god bog!

MEBO

P. RASMUSSEN

Vejle

VALDEMAR RASMUSSEN

Murermester
Sjællandsgade 109
Herning

RITZ BILLARDSALON

åben alle hverdage kl. 10-24
– uanset vejret er det altid til at
spille billard... – VELKOMMEN
Carambole – Amerikansk Pool
VESTERPORT – Meldahlsgade 3⁵

RØNDE KURSUS

Rønne

SAGFØRER-AUKTIONERNE**I AARHUS**

Frederiksgade 80 – Aarhus

**VÆR RIGTIG OPMÆRKSOM
I TRAFIKKEN!**

C. L., Odense

S. B. DEKORATION

Nygaardsvej 41
Esbjerg

S. B. V. VAREHUSET A/S

Ryesgade 18 – Århus

Scandinavian PHOENIX A/S

Vesterbrogade 65 – København V

H. J. SIMONSEN & CO.

International Spedition
St. Kongensgade 63 A
København K

SKIVE KULKOMPAGNI A/S

Torvegade 8 – Skive

SKJELSKØR BANK

Algade – Skælskør

Værn om vore smukke strande!

P. R. R.

VÆRN OM NATUREN!

J. S. – Bjerringbro

A/S STÜRUP & CO.'s EFTF.

TRÆLAST – Bygningsartikler
Munkegade 1 – Helsingør

HERLUF STÆHR

Købmand
Brogade 7 – Køge

Pas på de ældre i trafikken!

J. E. S. – Hadsund

SYDLANDETS MØBELLAGER

Nexø

Søndeborg Andelssvineslagteri

Sønderborg

ERIK TERP

Bjerggade 18 – Køge

JACOB H. THIMSEN

Slagtermester
Valdemarsgade – Padborg

TOMMERUP BOGTRYKKERI

Storegade 68 – Stege

TRETEM

Kibæk

A/S Varde

Revisions- & Regnskabskontor
Vestergade 15 – Varde

NIELS SKAARUP & SØN

Blikkenslager og VVS-installatør
Østergade 11 – 7700 Thisted
Tlf. 341 441

KAI SONNE

Aut. EL-INSTALLATØR
Gudhjem

J. Anderskov & A. T. Thomsen

Rådg. ingeniører
Herning – Esbjerg – Kolding

A/S SYDSJÆLLANDS JERN FORRETNING

»Stålgården« – Næstved

Tlf. 72 33 00 – Giro 6514

John Hansen A/S

Entreprenører

- Jord-
- Kloak-
- Murer-
- Jernbeton-
- og Tømrerarbejde

Frydensbergvej 19
Stenløse
Telefon (03-321) 191

te demokratisk fællesskab, hvor alle klasse- og standsforskelle var udslettet, og hvor alle var fælles om sorger, glæder og forhåbninger. Derfor bør alle ex-Häftlinge fra Frøslev læse Dovregubens lille bog.

HANS MAGLE, H 5, 1944-45.

Bogen er af udgiveren, bogtrykker Asmussen, Tarm, skænket til Frøslevlejrens museum. Der er et restoplæg på 130 stk. Man køber den ved på giro 7060, Frøslevlejrens Museum, 6393 Fårhus, at indsende kr. 15,00, incl. forsendelse.

Frants Jørgen Hvass:

MÆND I SORTE KAPPER

Dommerfuldmægtig Hvass virkede i Fåborg under besættelsen og har nu på Karl Styrbæks forlag dér udgivet en bog med nævnte titel med undertitlen: Træk af modstandsbevægelsens historie i Fåborg og omegn 1943-45. Der er forord af Jørgen Hæstrup, og hele bogen er på 200 sider.

Efter en kort omtale af begivenhederne i de første ca. 2/3 af besættelsesårene, nemlig terrænspørgsmål, illegale blade, hjælp til flyvere og til jøder, begynder forfatteren side 19 på en fremstilling af det egentlige modstandsarbejde i Fåborg og omegn, bl. a. modtagelse af våben.

Det er en meget levende og rigt varieret fremstilling, idet det meste af stoffet er skrevet for mere end 20 år siden og af mange forskellige bidragydere.

Det forekommer mig, at bogen beskriver et typisk afsnit af modstandsbevægelsens bedrifter, således som disse skete mange steder her i landet. Hvis denne bog var kommet ud i 1945 eller 1946, ville den sikkert have vakt modvilje, fordi det da var populært at prale med egne bedrifter.

Nu, så mange år efter, da glorien er gået af bedrifterne, og et nyt slægtled gennemgående står aldeles fremmed over for begivenhederne, er det af overordentlig stor betydning, at en sådan bog er kommet ud til offentligheden. Man kan kun håbe på, at eksemplet vil smitte, således at det meget stof, som findes rundt omkring hos menige deltagere i modstandsarbejdet, kan blive bevaret for eftertiden. Det haster!

I modsætning til Carl Madsen: Vi skrev loven, der virker som et hysterisk skrig, er Hvass's bog sober og nøgtern, foruden at være spændende.

Der kan nævnes mange enkeltheder, men jeg vil nøjes med at henvise til, at Lennart Greve Ahlefeldt-Laurvig-Lehn, der blev henrettet den 28. marts 1945, var med i en del af arbejdet.

Bogen kan anbefales på det bedste, ikke mindst som gave til unge.

R. Prytz.

POLSKE SPØRGSMÅL

Den polske Ambassade i Danmark har sendt et par små bøger - begge på engelsk - til anmeldelse:

1. *Jews in Poland (Yesterday and To-day)*, 88 sider, trykt i England og
2. *The Tel-Aviv-Bonn Axis and Poland* af Tadeusz Walichnowski, 88 sider plus billeder, trykt i Polen.

Den første er udgivet af den polske forening i Storbritannien. Den prøver på at imødegå den kritik, der er fremkommet fra forskellige sider, om at polakkerne ikke hjalp jøderne under sidste krig: tillige bestrides påstanden om, at jøder senere er blevet forfulgt i Polen.

Det lyder overordentlig naturligt, at jøder og polakker i utallige tilfælde hjalp hverandre mod den fælles fjende, som havde til mål at slå alle jøder og mange polakker ihjel og gøre de overlevende polakker til slaver. Men denne bog kan ikke overbevise om, at der ikke i årene efter 1945 er sket forfølgelser og andre overgreb mod jøder i Polen. En enkelt fejl side 3 svækker tilliden til bogen: her skrives, at 30 pct. af Danmarks jøder blev myrdet af tyskerne.

Den anden bog, som rummer mange billeder, er et eneste stort angreb på Israel og Vesttyskland og det kapitalistiske USA for de 2 første landes overenskomst af 10/9 1952. Polen føler sig truet.

Med hele sin uheldige historie gennem flere hundrede år forstår jeg til fulde landets angst for Tyskland. Men bogen er meget ensidig. Således citeres den polske regerings erklæring af 6. juni 1967, hvori hele ansvaret for den

lige påbegyndte 6-dages krig blev lagt på Israel, idet man fortier Nassers krav til FN om at få fjernet tropperne, hans lukning af Israels søforbindelse sydpå og hans trussel om at smide Israel i havet.

Uanset at bogen indeholder mange faktiske oplysninger, må hele dens tendens tages med mange forbehold. -

R. Prytz.

Dansk politi

19. september

Politietaten havde planer om at udsende en bog om det danske politi under besættelsen.

Planen blev imidlertid opgivet, og i stedet gik tre politiblade sammen om at udsende et stort fællesnummer på selve mindedagen.

På godt 80 sider fortælles vist alt af betydning om emnet, for siderne er meget store, og der står meget på dem. En stor del af stoffet er skrevet af de to politibladsredaktører.

På 5 smukke sider bringes navne og data for de 157, der mistede livet i frihedskampen 1940-45.

En ret udførlig litteraturfortegnelse slutter det smukke hefte, der godt kan kaldes en indholdsrig bog.

F-k

Dagbogsblade

GFL-dragt efterlyses

Frøslev. Siden åbningen af museet i Frøslevlejren har der været rundt regnet 5.000 gæster, oplyser museets leder, major Gabriel. Skolebørn og lejrskoler har udgjort de 45 pct. Blandt gæsterne er naturligvis mange tidligere fanger med deres familier og pårørende. Museets store ønske er at komme i besiddelse af en fangedragt med påskriften GFL. Der er allerede opstillet en montere til dragten.

5/5

»Skrivebordsmordere« for Vestberlins ret

Vestberlin. Ni medlemmer af staben på Hitlers rigssikkerhedskontor stilledes

i dag for retten i Vestberlin, anklaget for mord eller bistand til mord på tusinder af jøder. Retssagen er den første af en hel serie mod et halvt hundrede såkaldte »skrivebordsmordere«, d. v. s. de nazistiske bureaukrater, der sendte jøder og andre af nazismens ofre i døden – uden faktisk selv at tage del i mordene.

Hovedanklagen er rettet mod en 64-årig handelsrejsende, Fritz Wöhrn. I nazitiden arbejdede han i rigssikkerhedskontorets afdeling for jødiske anliggender. Han er anklaget for mord på adskillige tusinde jøder. I det 720 sider store anklageskrift hedder det, at Wöhrn personligt var ansvarlig for en række bestemmelser, der begrænsede jødernes rettigheder. Overtrædelser af disse bestemmelser medførte, at de »skyldige« blev sendt til koncentrationslejre – og i de fleste tilfælde i døden. Anklageskriftet siger, at disse bestemmelser bl. a. begrænsede jødernes ret til at besidde radioer og pelse, til at have nær kontakt med ikke-jøder, til at besøge biografer og andre offentlige steder.

Wöhrn blev anholdt i sit hjem i Bad Neuenahr nær Bonn i juni 1967. På anklagebænken sammen med ham sidder otte af hans tidligere kolleger – i alderen 58 til 76 år. Flere af dem var medarbejdere for Adolf Eichmann, der ledede afdelingen for »den endelige løsning« på jødeproblemet. Retssagen ventes at vare et års tid.

10/6

Darling i Ålborg

Chefen for NATOs Nordregion, den britiske general Sir Kenneth Darling, indviede i dag »Feltmarskal Montgomerys Værelse« på 4. Maj-Kollegiet i Ålborg og overrakte et signeret portræt af den nu 81-årige feltmarskal samt en signeret fotokopi af tyskernes kapitulation på Lüneburger Heide 4. maj 1945 til den første beboer af værelset, frøken Mette Simonsen, der i dag bliver børnehavelærerinde.

– Det var, sagde Sir Kenneth Darling, en ganske særlig glæde for ham, at hun er blevet den første beboer af værelset, eftersom hendes far, Verner Johansen, under krigen blev uddannet

i England til faldskærmsmand af Darling.

Verner Johansen var 9. april 1940 i Norge og flygtede derfra til England, hvor han først kom ind i The Buffs og derefter til Kenneth Darlings afdeling. Efter uddannelsen blev han sendt ned med faldskærm i Danmark og virkede som instruktør i modstandsbevægelsen. Han døde i 1950.

15/6

Regeringsforslag om gave til Frihedsfonden

Regeringen har meddelt den private institution Frihedsfonden, at den hos Finansudvalget vil søge en større bevilling til støtte for fondens velgørende arbejde. Bevilges beløbet, vil det være første gang, fonden modtager officiel støtte. Pengene skal i så fald betragtes som en gave, og Frihedsfonden bevarer sin fulde selvstændighed.

13/8

Sendte 532 norske jøder til Auschwitz

Karlsruhe. Anklagemyndigheden i Vesttyskland krævede i dag livsvarigt fængsel for den tidligere Gestapo-leder i Norge Hellmuth Reinhard, der allerede har fået fem års fængsel for at have medvirket til fire norske frihedskæmperes henrettelse og mord på en femte under den anden verdenskrig.

Kravet fremsattes af rigsadvokat Max Kohlhaas i en appelsag, der behandles ved højesteret i Karlsruhe. Reinhard selv er på fri fod, så længe processen varer.

Den 57-årige eks-leder af nazisternes hemmelige politi blev arresteret i 1965 og sigtet for at have medvirket til deportation af 532 norske jøder til udslættelseslejren Auschwitz, medvirkende til fire mord og overlagt mord på hoteller Olaf Sanden i Akkersund.

Reinhard hed oprindeligt Hellmuth Patzschke, men tog under krigen det mere arisk klingende efternavn og blev i 1951 erklæret død af sin hustru. Senere giftede hun sig atter med ham under hans rigtige navn, samtidig med at Reinhard flyttede fra Heidelberg til Karlsruhe og blev leder af et public relations-bureau.

20/8

Anklageren kræver Krumej idømt livsvarigt fængsel

Frankfurt. Den offentlige anklager krævede i går den tidligere SS-oberst Hermann Krumej idømt livsvarigt fængsel for at være medansvarlig for drabet af 300.000 ungarske jøder under den anden verdenskrig. Krumej betegnes som Adolf Eichmanns højre hånd. Den tidligere SS-kaptajn Otto Hunsche, der anklages ved samme proces, krævedes idømt 15 års fængsel. Begge mænd anklages for anden gang.

6/9

De hvide busser kører atter

De hvide busser, der i april 1945 hentede danske og norske fanger hjem fra koncentrationslejrene i Tyskland, skal i april næste år ud på samme rejse. 25-året for befrielsen af fangerne vil blive markeret ved udsendelse af buskorteger fra København og Jylland. Passagererne vil være danske og norske tidligere fanger, deres danske hjælpere og repræsentanter for det svenske Bernadotte-detachment, der gennemførte aktionen.

Beslutningen om rejsen er truffet ved et møde i Danmark mellem repræsentanter for de norske og danske fangeorganisationer og for Bernadotte-detachmentet.

Den 13. april starter busser fra København på to ruter til de tidligere tyske koncentrationslejre.

19/9

Nazi-dommer Rehse døde af hjerteslag

Slesvig. Den tidligere bisidder ved den nazistiske »folkedomstol«, Hans-Joachim Rehse, er i mandags død i Slesvig, 68 år gammel. Dødsårsagen er et hjerteslag, oplyses det først i dag. Rehse var i december 1968 i Vestberlin blevet frikendt fra anklagen om mord. Anklagen havde lydt på medvirken ved over 230 dødsdomme i politiske straffesager under krigen. Syv af dommene var genstand for retssagen. Frikendelsen udløste stærke protester i offentligheden. Rehse fik af landet Slesvig-Holsten af forbundsmidler 50 pct. af sin oprindelige pension.